

Нула

7 август 1944 г.

Листовки

Те се изсипват привечер. Прелитат през крепостните стени, правят цигански колела над покривите, пърхат в пролуците между къщите. Цели улици кипят от тях, трепкаща бяла пяна върху паветата. „Спешно!“, се казва вътре. „Евакуирайте се в провинцията!“

Приливът идва. Луната виси, малка, жълта и гърбава. Върху покривите на хотелите по източния бряг и в градините зад тях няколко американски артилерийски разчета тъпчат запалителни снаряди в гърлата на минохвъргачките.

Бомбардировачи

Пресичат канала в полунощ. Дванайсет, с имена на песни: *Stardust... Stormy Weather... In the Mood... Pistol-Packin' Mama...* Далеч под тях се плъзга морето, обсипано с лъкатушните чертички на безброй зайчета от пяна. Не след дълго навигаторите ще могат да различат ниските, огрени от луната издатини на островите по протежение на хоризонта. Франция.

Пращене в разговорните уредби. Умишлено, почти лениво бомбардировачите губят височина. Нишки червена светлина се издигат от постове на противовъздушната отбрана, пръснати по брега. Мрак, мяркат се разрушени кораби, потопени или торпилирани, един с откъсната носова част, друг примигващ в обятията на пламъците. На един от най-крайните острови паникьосани овце тичат на зигзаг между камъните. Вътре във всеки самолет един бомбохвъргач се вижда през прицелния илюминатор и брой до двайсет. Четири, пет, шест, седем... За бомбардировачите укрепеният град върху гранитния бряг е като прогнил зъб, нещо черно и опасно, гнойно огнище за изравяне.

Момичето

В един ъгъл на града, във висока и тясна къща на улица „Воборел“ № 4, на шестия и последен етаж едно незрящо шестнайсетгодишно момиче на име Мари-Лор Льоблан е коленичило над ниска маса, изцяло заета от някакъв макет. Макетът е миниатюрно копие на града, в който се намира, и се състои от мащабни модели на стотиците къщи, хотели и магазини зад крепостните му стени. Ето я катедралата с нейния фееричен шпил, стария тронав замък Сен Мало и редиците от големи крайбрежни къщи с щръкналите им комини. Лек дървен кей се извива като дъга пред плаж, който се казва „Пристана“; нежният и ажурен свод над пазара за морски дарове; мънички пейки, колкото семки от ябълка, са разпръснати по площадите.

Мари-Лор прокаква върховете на пръстите си по широкия около сантиметър парапет над крепостните стени, които оформят неправилна звездовидна рамка около макета. Напипва отворите, през които четири церемониални оръдия надничат към морето. „Холандския бастион“, шепне тя и пръстите ѝ слизат по малко стълбище. Улица „Въжарска“. Улица „Жак Картие“.

В ъгъла на стаята стоят две поцинковани кофи, напълнени до ръба с вода. „Дръж ги винаги пълни – ѝ беше казал прачичо ѝ. – Както и ваната на третия етаж. Кой знае кога пак ще врътнат кранчето.“

Пръстите ѝ поемат обратно към шпила на катедралата. Южно от него е „Портата на Динан“. Цяла вечер е обхождала с пръсти макета в очакване на прачичо си Етиен – собственика на къщата, който е излязъл предната нощ, докато е спяла, и още не се е върнал. Пак е нощ, часовникът прави поредния си оборот, целият квартал е утихнал, а тя будува.

Чува бомбардировачите още докато са на пет километра от града. Все по-тревожно. Като шум от плисък в раковина.

Отваря прозореца на спалнята и бръмченето на самолетите се усилюва. Иначе нощта е ужасно тиха: няма коли, няма глъч, няма тропот. Няма сирени. Няма крачки по калдъръма. Даже и чайки няма. Само приливът, през един ред къщи и шест етажа по-ниско, разливащ се в основите на крепостната стена.

И нещо друго.

Нещо, което пошляпва тихо, съвсем наблизко. Тя открехва лявото крило на жалюзите и прокарва пръсти по летвите на дясното. В тях се е загнездил лист хартия. Поднася го към носа си. Мирише на прясно печатарско мастило. Бензин може би. Хартията шумоли, не е престояла дълго, още не е омекнала.

Мари-Лор остава нерешително до прозореца, по чорапи, спалнята е зад нея, с миди, наредени по горния ръб на гардероба, и камъчета край первазите. Бастунът ѝ е подпрян в ъгъла; дебелият роман, напечатан с брайлова азбука, е захлупен върху леглото ѝ. Тътенът на самолетите се увеличава.

Момчето

Пет улици по̀ на север един белокоcos осемнайсетгодишен немски редник на име Вернер Пфениг се събужда от едва доловимо дразнещо жужене. Малко по-силно от мъркане на котка. Като мухи, блъскащи се в прозорец, някъде надалеч.

Къде е? Сладникавият, леко химически дъх на оръжейно масло; голата дървесина на прясно сковани сандъци за боеприпаси; нафталиновата миризма на стари завивки: в хотела е. Да, разбира се. Хотел „Пчела“.

Още е нощ. Рано е.

Откъм морето се чуват свистене и глухи тътени; противовъздушната отбрана влиза в действие.

Един ефрейтор от зенитния взвод тича по коридора към стълбището. „Бягай в подземието!“, виква му той през рамо и Вернер светва фенерчето си, свива одеялото в мешката и се затичва през помещението.

До съвсем неотдавна хотел „Пчела“ е бил много приятно място, с яркосини капаци на фасадата, стриди върху лед в ресторанта и бретонски сервитьори с папийонки, лъскащи чаши зад бара. Двайсет и една стаи за гости, с изглед към морето, и фоайе с камина, голяма колкото камион. Парижани са пиели аперитива си тук през уикендите; преди тях – разни държавни пратеници: министри, заместник-министри, игумени и адмирали, а векове по-рано – корсари с обветрени лица: убийци, грабители, похитители, моряци.

Преди това, преди изобщо да се превърне в хотел, цели пет века по-рано, сградата е била дом на заможен капер, който се отказва от пиратството и се заема да изучава пчелите в ливадите край Сен Мало, драскайки по тефтери и смучейки мед направо от питите. Резбованите гербове над дъбовите каси на вратите все още са с изображения на пчели; обвитият в бръшлян водоскок на двора е във формата на кошер. Вернер особено харесва петте избелели фрески по таваните на най-представителните горни стаи, в които пчели с размерите на деца се носят на син фон – големи мързеливи търтеи и пчели работнички с прозрачни крила, – а над ше-

стоъгълната вана една триметрова пчела майка, с фасетни очи и покрито със златист мъх коремче се извива през тавана.

През последните четири седмици хотелът се е превърнал в нещо друго: крепост. Един австрийски противовъздушен отряд е обковал с дъски всички прозорци и е преобърнал всички легла. Подсилил е входната врата, препречил е стълбището с каси от артилерийски снаряди. На четвъртия етаж, където стеите с френски балкони гледат право към крепостните стени, се е разположила една поовехтяла скорострелна гаубица от зенитната артилерия, 88-и калибър, способна да изстреля десеткилограмов снаряд на петнайсеткилометрово разстояние.

„Нейно Величество“, я наричат австрийците и през изминалата седмица са се грижили за нея като пчели работнички за царицата. Заредили са я с масла, преобоядисали са цевта, гресирали са ръчките ѝ, а в нозете ѝ са наредили торби с пясък като дарове.

Царствената „двойна осмица“, *acht acht*, кръвожаден монарх, на който са поверили съдбата си.

Вернер е на стълбището, още не е стигнал партера, когато осемдесет и осмицата произвежда два бързи последователни изстрела. За пръв път я чува от толкова близко разстояние и му се струва, че горната половина на хотела вече е отнесена. Спъва се и запушва уши с ръце. Ударната вълна пробягва по тресящите се стени, стига до основите и се връща нагоре.

Вернер чува как два етажа над него австрийците трополят, презареждат, чува и затихващия вой на двата отдалечаващи се снаряда, после взривовете над океана, вече на три или четири километра разстояние. Един от войниците, става ясно, пее. Или не само един? Може би всички пеят. Осем бойци от Луфтвафе, никой от които няма да бъде жив след час, пеят любовна песен на кралицата си.

Вернер следва лъча на фенерчето си през фоайето. Тежкото оръдие гръмва за трети път, някъде наблизо се разсипват стъкла, вихри от сажди се свличат и трополят в комините, а стените на хотела ечат като разлюлен камбани. Вернер се чуди дали няма да му изпаднат зъбите.

Дръпва вратата на подземие и поспира за малко с размътен поглед.

– Значи му дойде времето. Идват, а?

Но от кого да получи отговор?

Сен Мало

Навсякъде из уличките последните неевакуирани граждани се будят, пуфтят, въздишат. Стари моми, проститутки, хора над шейсетте. Ленивци, колаборационисти, скептици, пияни. Монахини от всевъзможни ордени. Бедняци. Инати. Слепи.

Някои бързат към бомбоубежищата. Други си казват, че става въпрос за обикновено учение. Трети се бавят в търсене на одеяла, библии или колоди с карти.

Десантът в Нормандия се е състоял преди два месеца. Шербур е освободен, Кан и Рен – също. Половината Западна Франция е свободна. На изток руснаците са си върнали Минск; полската „Армия Крайова“ буни Варшава; а някои вестници дори имат смелостта да намекуват за обрат във войната.

Но не и тук. Не и в тази последна цитадела на ръба на континента, последна германска твърдина на бретонския бряг.

Тук, както се шушне, немците са ремонтирали два километра от подземните коридори в основите на средновековните стени; изградили са нови отбранителни системи, нови канали, нови евакуационни изходи, удивително сложни подземни съоръжения. Под крепостта на полуостров Ла Сите, от другата страна на реката, срещу стария град, имало помещения за първа помощ, складове за боеприпаси, дори цял подземен лазарет, ако се вярва на слуховете.

Имало климатична инсталация, двесталитров воден резервоар, пряка телефонна линия до Берлин. Капани със самозадействащи се огнехвъргачки, мрежа от бункери с перископи, както и боеприпаси, достатъчни за всекидневен обстрел на морето в продължение на една година. Имало, както се шушне, хиляда готови на саможертва немци. Или пет хиляди. Може би повече.

Сен Мало – водата обгражда града от четирите му страни. Връзката с останалата част от Франция е съвсем условна: тротоар, мост, една плонка пясък. Ние сме преди всичко граждани на Мало, казват жителите. После бретонци. И колкото да не е без нищо – французи.

В бурно време гранитът изглежда синкав. При най-висок прилив морето допълзва до подземията в самия център на града. При най-нисък – над повърхността му щръкват обраслите с миди ребра на безчислени отломки от корабокрушения. За три хиляди години този малък нос неведнъж е бил обект на обсади. Но не и като сегашната.

Възрастна жена гушва в скута си палаво пеленаче, внучето си. Докато уринира в една алея край Сен Серван, на километър и нещо разстояние, един пиян вдига листче от храстите. „Спешно!“, пише на него. „Евакуирайте се в провинцията!“

Противовъздушните батареи святкат из островите в далечината, тежките немски оръдия в стария град сипят с вой нови и нови снаряди над морето, а триста и шейсет французи, пленници в една островна крепост, наречена Фор Насионал, на половин километър разстояние от брега, стоят скупчени в огретия от лунна светлина вътрешен двор и се взират в мрака над себе си.

Четири години окупация и ревът на прииждащите бомбардировачи означават... какво? Избавление? Изстребление? Кречеталата на зенитната артилерия. Десетина гълъба, дремещи върху шпила на катедралата, се разлитат надолу и се понасят над залива.

Ул. „Воборел“ № 4

Мари-Лор Льоблан стои сама в спалнята си, вдишвайки дъха на листовката, която не може да прочете. Сирените вият. Тя затваря жалузите и пуска резето на прозореца. С всяка секунда самолетите приближат; всяка секунда е загуба. Би трябвало да хукне надолу. Към тъгъла на кухнята, в който малък капак води към подземие, пълно с прах, нагрисани от мишките черги и прастари куфари, кой знае откога неотваряни.

Вместо това тя се връща при масата до леглото и коленичи край макета на града.

Пръстите ѝ отново намират крепостните стени, „Холандския бастион“, малкото стълбище, водещо надолу. От този прозорец, точно тук, в истинския град, една жена тупа килимите си всяка неделя. А от този едно момче веднъж беше изкрещяло: „Гледай къде вървиш, сляпа ли си!“ Стъклата на прозорците дрънчат в рамките си. Зенитните оръдия бълват още един залп. Планетата напредва в орбитата си.

Под върховете на пръстите ѝ миниатюрната улица „Естре“ пресича миниатюрната улица „Воборел“. Пръстите ѝ завиват надясно, плъзгат се по входовете на къщите. Едно... две... три. Четири. Колко ли пъти го е правила?

Номер четири: високата като изоставено птиче гнездо къща, собственост на прачичо ѝ Етиен. Където е прекарала четири години. Където в момента стои сама, коленичила на шестия етаж, докато една дузина американски бомбардировачи реват към нея.

Натиска навътре мъничката входна врата, освобождава една скрита ключалка и миниатюрната къща се отделя от макета. В ръцете ѝ е колкото една от цигарените кутии на баща ѝ. Бомбардировачите вече са толкова близо, че подът тръпне под коленете ѝ. Отвън във фоайето кристалните висулки на полилея, окачен над стълбището, звънят. Мари-Лор завърта коминчето на малката къща на деветдесет градуса. После плъзга и отстранява трите дъсчици, образуващи покрива, и я обръща.

В дланта ѝ се изсипва камъче.

Студено. С размера на гълъбово яйце. И формата на сълза.

Мари-Лор стиска мъничката къща в едната си ръка и камъчето в другата. Стаята ѝ се струва като картонена кутия. Сякаш нечий гигантски пръсти всеки момент ще пробият стените ѝ.

– Папа? – прошепва тя.